

PREDICI
sau
ÎNVĂȚĂTURI
la toate Duminecile și Sărbătorile anului
culese de
PETRU MAIOR de Dicio-Sân-Mărtin
Paroh Sas-Reghinului și protopop Gurghiului în Ardeal,
precum și la înălțatul căiescul locum tenențiale consilium
al Ungariei crăiesc cărților revizor

Partea 1
care cuprinde predicile de la DUMINICA Vameșului
până la Duminica Tuturor Sfinților

În Buda la
Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești din Peșta
1810

PREDICA 1

DUMINICA VAMEȘULUI ȘI A FARISEULUI

*„Tot cel ce se înalță smeri-se-va,
iară cel ce se smerește, înălța-se-va”.*

(Luca, cap 18, stih 14).

Despre smerenie

Omul nebun, zice Domnul Hristos în Sfânta Evanghelie, vrând a-și face lui șie casă, o zidește pe năsip, fără de temelie, în carea, lovind râul, fiindcă este fără de temelie, îndată cade și se face sfărâmare casii aceea mare foarte. Iară omul cel înțelept, zidindu-și casă, o sapă adânc și pune temelia pe piatră. Se coboară ploaia, ies râurile din albia sa, se slobod vânturile din visteriile sale, se lovesc în casa aceea și nu o pot clătina, pentru că e zidită pe piatră, e zidită pe temelie tare și nemișcată.

Așa și noi, iubii mei frați, vrând până sîntem în această viață trecătoare, a ne zidi lăcaș în cer, vrând a ne aduna roduri de fapte bune, roduri de viața de veci, se cade acestea să le zidim pe temelie tare și nemișcată, ca să fie stătătoare²³ și de folos.

²³N.N.: statornică.

Care este, dară, temelia aceea, ce atâta ne este de lipsă pentru ca faptele noastre, ce lucrăm pentru spăsenia²⁴ sufletului și pentru împărăția cerurilor, să le fie stătătoare și de folos? Acea, iubiților creștini, e smerenia. Toată nevoința noastră, toate ostenele, toată truda, toate faptele noastre, oricât de bune ar fi acelea, fără de smerenie sînt răsuflete, deșarte și nefolositoare, toate sînt pe năsip zidite și de toată gelița²⁵ clătite și răsturnate: „A filosofiei noastre temelie este smerenia” zice Sfântul Ioan Gură de Aur²⁶ la *Cuvânt 27 despre procopsala Evangheliei*; „Măcar vei zidi mult, vei avea milostenii, rugăciuni, ajunuri și celelalte fapte bune, de nu vei pune întâi aceasta, în deșert vei cădea și lesne va cădea zidirea ce este pe nisip făcută. Nimic nu este în faptele cele bune care să nu aibă lipsă de aceasta; nimic, care, fără de aceasta, să poată sta. De vei zice și conținerea²⁷, fecioria, nebăgarea de seamă de bogății și orice alta, toate necurate, nesfințite și urâte sînt fără de smerenie”.

Același sfânt părinte în *Omilia 15 despre Matei* zice: „Ori vei aduna rugăciune, ori milostenie, ori ajun, ori altă bunătate, fără de smerenie toate îndoit cad, toate pier”. Precum mândria este izvor tuturor răutăților, așa smerenia – început tuturor faptelor bune”. Pentru că, precum cântă prorocul David: „Înalt e Domnul și la cele smerite privește”²⁸.

²⁴ N.N.: mântuirea.

²⁵ N.N.: ger mare.

²⁶ N.N.: cunoscut și ca Ioan Hrisostom/Chrysostom (347-407), născut în Antiohia, a fost episcop de Constantinopol și unul dintre cei mai importanți patrologi, considerat sfânt atât de Biserica Apuseană – care-l venerază cu titlul de doctor al Bisericii – cât și de Biserica Răsăriteană. A avut o operă vastă, compusă din 238 de scrisori păstrate, predici, comentarii la Vechiul și la Noul Testament.

²⁷ N.N.: abținere, abțință.

²⁸ Psalm 137, stih 7.

Drept aceea, și maica biserică, începând astăzi slujba *Triodului*, adică a cărții aceia care ne deșteaptă spre pocăință și în tot chipul ne învață și ne îndeamnă ca să facem roduri vrednice de viața de veci, prea părintește au rânduit ca astăzi să se citească Evanghelia Vameșului și a Fariseului, pentru ca să învățăm că acelaia ce vrea să se spășască, înainte de toate îi este de lipsă ca să fugă de mândrie și cu amândouă mâinile să îmbrățișeze smerenia.

Doi oameni, zice Evanghelia de astăzi, intrară la biserică: unul fariseu, altul vameș. Fariseul, îngâmfat cu vrednicia faptelor sale, cu mare mândrie prinse a se ruga lui Dumnezeu: „Mulțumescu-ți, Doamne, că nu sînt ca ceilalți oameni, jefuitori, nedrepti, preacurvari!”. Nu-i fu destul asta, ci încă se întoarse și arătă cu degetul, zise: „sau ca și acest vameș!”. Iară vameșul, socotindu-se pe sine a fi mai păcătos decât toți oamenii, sta deo parte cu atâta smerenie și umilință, cât și ochii săi a-i ridica spre cer se socoti a fi nevrednic, și cu inimă înfrântă își bătea pieptul și zicea: „Doamne, fii milostiv mie, păcătosului!”. De unde ieșiră din biserică, vameșul – pentru smerenia îndreptat, iară fariseul – osândit.

Despre înfrânarea mândriei

Deci și eu, călcând urmele Evangheliei de astăzi, voi să arăt întâi cum că mândria pe cei mari îi face mici și smerenia pe cei mici îi face mari. „Tot cel ce se înalță, smeri-se-va, iară cel ce se smerește, înalță-se-va”. Apoi voi arăta în ce chip se cade să ne smerim. Luați aminte!

Precum după cuvântul Domnului Hristos²⁹ grăunțul de muștar este mai mic decât toate semințele, iară, dacă crește, mai mare decât toate verdețurile și se face copaci, cât vin păsările cerului și locuiesc în ramurile lui, așa omul nu poate fi mare, de nu va fi întâi umilit, nici nu

²⁹ La Matei, cap 13, stih 31, 32.

se poate înălța de nu se va smeri. „Și tu, creștine”, zice prea înțeleptul Teofilact³⁰, „fii grăunț de muștar cu smerenia, că așa vei fi prea mare între semințe, adică desăvârșit între cei slabi, cât păsările cerului, adică îngerii lui Dumnezeu vor lăcui în tine!”.

Este acea deosebire între Dumnezeu și între diavolul, că Dumnezeu pe om întâi îl smerește ca apoi să-l înalțe, iară diavolul întâi îl înalță, ca apoi să-l smerească, precum în multe locuri ne arată *Sfânta Scriptură*: Trufașii uriași, a căror duh atâta îl umflase diavolul pe cât erau de înalte trupurile lor, făcură dintru început acel turn minunat, care voia ei să-l înalțe până la cer. Dară, după înălțarea aceasta, urmă îndată amestecarea limbilor, de unde fură siliți a părăsi începerea cea fără socoteală ce ispitise și a se smeri sub brațul cel înalt și puternic al lui Dumnezeu³¹.

Împăratul Nabocodonosor, ce ispitia să-și lățească împărăția până la marginele pământului și voia ca toți să se închine lui și să-l slăvească ca pe un Dumnezeu și pentru această mândrie îl făcu să vază prin vis împărăția sa ca un chip de arbore, care își întindea ramurile peste toată lumea și ajungea până la cer. Ci în același vis, acelaș arbore fu răsturnat și făcut pulbere. Că, din mândria cea mare, la atâta smerenie și micșorare ajunse, care, de când e lumea nu s-au auzit, că, precum scrie la Daniil, cap. 4, preumblându-se într-o zi cu mândrie în curtea cea împărătească și cu fală și zicând: „Au nu e acesta Babilonul cel mare, care l-am zidit eu casă împărăției, întru tăria puterii mele, spre cinstea mărimii mele?”, nu sfârși bine acestea a grăi și se slobozi cuvânt din cer: „Ție se zice, Nabucodonosore împărate, împărăția ta au trecut de la tine!”. Și dintre oameni te vor scoate pe tine și cu fiarele câmpului va fi locuința ta și cu iarbă ca pe un bou te vor

³⁰ Despre Matei, cap 13.

³¹ Facere, cap 11.

hrăni pe tine, până ce vei cunoaște că Cel Prea înalt stăpânește peste împărăția oamenilor și cui vrea o va da pe ea!". Abia auzi cuvântul acela ticălosul împărat, când și prinse a i se schimba fața, voia și năravul, își sfărteca veșmintele, rupse a mugi, îi crescă părul peste tot trupul, i se întări pielea, îi crescură unghiile, începu a umbla în brânci³² și ca o fiară dădea a se feri de oameni. Și, fiind alungat din curte, fugi la pădure, unde șapte ani întregi ca o fiară cu fiarele cele sălbatice locui, cu iarbă se păștea, cu apă de prin bălți se adăpa, ploaia, bruma, ninsoarea îl bătea.

Ce vom zice de Aman, care veșnică prea ticăloasă pildă lăasă despre aceea cum mândria pe cei înalți îi coboară și pe cei mari îi face mici și îi aduce la nimica: împăratul Artaxerx³³ o sută douăzeci și șapte țări avea sub biruința sa. Pe Aman îl înălțase împăratul acesta peste toți boierii împărăției sale, cât tocmai al doilea era după împăratul. Era prin țările împăratului acestuia răspândiți jidovii, neamul cel ales atunci la Dumnezeu, dintre care unul, anume Mardoheu, era slujitor la ușa împăratului, care și descoperise împăratului taina celor doi fameni³⁴, care se sfătuiseră să omoară pe împăratul Artaxerx. Aman, biruit de mândrie, poftea ca toți slujitorii ce erau la ușa împăratului, să îngenuncheze când trece el și să se închine lui. Iară Mardoheu, crezând în Dumnezeu cel adevărat, nu voia a se închina lui Aman. Trufașul Aman, socotind șie scădere, căci Mardoheu nu se închină lui, într-atâta s-au mâniat, cât puse între cugetul său, ca tot neamul lui Mardoheu, pentru mânia ce avea asupra lui Mardoheu, adică toată jidovimea să o prăpădească. Pentru aceasta, și scoase de la împăratul cu înșălăciune poruncă ca într-o zi

³² N.N.: în patru labe.

³³ N.N.. Artaxerx I – rege în Persia (465 î.H.-425 î.H), a dus o politică de toleranță față de evrei, permițându-le acestora să meargă la Ierusalim.

³⁴ N.N.: bărbat decăzut moral, desfrânat.

toți jidovii câți sînt prin țările lui Artaxerx deodată să piară. Care, auzind Mardoheu, se îmbracă în sac și în cenușă și cu lacrimi se ruga la Dumnezeu ca să întoarcă acea primejdie de la nevinovatul său neam. Însă, mai înainte de a veni ziua aceea, care era hotărâtă pentru uciderea tuturor jidovilor, precum povestește la *Estir*³⁵, făcu Aman o pereche de furci de cincizeci de coți de înaltă ca să spânzure pe Mardoheu. Și nu era încă zi, când Aman se duse la curte, ca să dobîndească de la împărat porunca să spânzure pe Mardoheu. Vrut-au Dumnezeu, de împăratul nu putu dormi în noaptea aceea. Deci, zise împăratul, neputînd dormi, slujitorului său să aducă scrisorile cele de pomenire ale zilelor lui să-i citească lui. Și, ajungînd la locul acela, unde povestea cum Mardoheu au descoperit pe cei doi fameni, care căuta să omoare pe împăratul Artaxerx, întrebă împăratul: „Ce dar și ce cinste s-au dat lui Mardoheu pentru aceea?”. Răspunseră slujitorii că nu i s-au dat nimica. Într-aceea, aude împăratul că este cineva venit în curte și întrebă: „Cine este în curte?”. Răspunseră slujitorii: „Iată, Amon stă în curte!”. Porunci împăratul să-l cheme și, venind Amon, îl întrebă împăratul: „Ce voi face omului pe care vreau eu să-l cinstesc?”. Amon, cugetînd în inima sa că pe dînsul vrea împăratul să-l cinstească, zise: „Omul pe care împăratul vrea să-l cinstească, să aducă slujile împăratului veșminte de vizon, cu care se îmbracă împăratul și să-i dea unuia din prietenii cei cinstiți ai împăratului și să îmbrace pe omul pe care-l iubește împăratul și să-l pună călare pe cal și să strige pe ulițele cetății, zicînd: «Așa va fi la tot omul pe care împăratul va mări!»”. Atunci zise împăratul către Aman: „Bine ai grăit! Așa fă lui Mardoheu jidovului și să nu lași niciun cuvînt să treacă din cele ce ai grăit!”. Deci, după porunca împăratului, Aman îmbracă pe Mardoheu cu porfiră și-l sui pe cal și, trecînd pe ulițele cetății, striga: „Așa va fi la tot omul pe care împăratul vrea să-l mărească!”

³⁵ N.N.: este vorba despre *Cartea Esterei*, cap 5.